

امام زمان؛ امام آحاد مردم

امام؛ واسطه‌ی هدایت:

امام در رابطه با مردم وظایفی دارد و مهمترین وظیفه‌ی امام، هدایت انسان‌ها است؛ او آمده تا واسطه‌ی فیض الهی باشد و به واسطه‌ی او، انسان خدایی شود.

خداوند در آیه ۱۰۱ سوره آل عمران می‌فرماید: «وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ وَمَنْ يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ»؛ و چگونه کفر می‌ورزید در حالی که آیات خدا بر شما خوانده می‌شود و رسول او میان شماست؟ و هر کس به خدا تمسک جوید قطعاً به راه راست هدایت شده است.

بر طبق این آیه؛ این سوال مطرح می‌شود که با وجود اینکه رسول خدا دیگر در میان ما نیست، آیا ما حق داریم کافر شویم؟ آیا هدف خداوند فقط هدایت اعراب جاهلی صدر اسلام بوده است؟

✓ پاسخ اهل سنت:

نظام الدین نیشابوری، از مفسرین اهل سنت در کتاب خود، در تفسیر آیه ۱۰۱ سوره آل عمران این چنین آورده است که: «کتاب (قرآن) در میان ماست و رسول الله در ظاهر به رحمت خدا رفته است، اما نور او باقی است.» (تفسیر غرائب القرآن و رغائب الفرقان؛ نظام الدین نیشابوری، بیروت، ج ۲، ص ۲۲۱)

نظام الدین معتقد است که نور رسول الله، عترت و اهل بیت پیامبر هستند.

✓ پاسخ شیعه:

شیعه در پاسخ به این سوال، می‌گوید بعد از رسول الله، باید به سراغ ائمه رفت و با وجود امام، انسان نباید کافر شود.

اما در دوران غیبت کبری که امامی در میان ما نیست، هدایت به چه صورت انجام می‌پذیرد؟
آیا برای بهره‌مندی از هدایت معصوم، حضور فیزیکی او لازم است؟

بهره‌مندی از امام:

قطعاً حضور معصوم در بین جامعه و تربیت نسلی که به واسطه‌ی حضور او به وجود می‌آید، از اهمیت بالایی برخوردار است. اما آیا معصوم همیشه به صورت فیزیکی در دسترس همه‌ی جامعه قرار دارد؟

از زمان پیامبر تا پایان غیبت صغری، معصومین به صورت ظاهری در بین جامعه حضور داشتند، اما در همین شرایط، همه‌ی جامعه به ایشان دسترسی نداشتند. امام کاظم ۱۴ سال در زندان انفرادی به سر بردند، همچنین امام هادی و امام حسن عسکری در حصر بودند و با اکثر مردم ارتباطی نداشتند. بنابراین باید پذیرفت فرستاده‌ی خدا خارج از دایره فیزیکِ شخص و همچنین دیدن او و شنیدن سخنانش، تأثیرگذار است؛ در غیر این صورت حجت بر مردم تمام نمی‌شود.

خداوند در آیه ۱۶۵ سوره نساء می‌فرماید: «رُسُلًا مَّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِيَلْمَا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا»؛ رسولانی را فرستاد که (نیکان را) بشارت دهند و (بدان را) بترسانند تا آنکه پس از فرستادن رسولان، مردم را بر خدا حجتی نباشد، و خدا پیروزمند و حکیم است.»

تفاوت اساسی پیامبر و امام:

وظیفه‌ی پیامبر ابلاغ دین الهی است، به طوری که باید به دنبال امتش برود؛ اما امام اینطور نیست. پیامبر می‌فرماید: «مَثَلُ عَلِيٍّ فِيكُمْ - فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ - كَمَثَلِ الْكَعْبَةِ الْمَسْتُورَةِ، النَّظْرُ إِلَيْهَا عِبَادَةٌ وَالْحَجُّ إِلَيْهَا فَرِيضَةٌ»؛ مثل علی در میان شما (در میان این امت) مانند کعبه پوشیده است، که نگاه به آن عبادت و حج آن فریضه و تکلیف است. (بحار الأنوار، ج ۳۸، ص ۱۹۹)

حضرت زهرا به نقل از پیامبر می‌فرماید: «مَثَلُ الْإِمَامِ مَثَلُ الْكَعْبَةِ إِذْ يُؤْتَى وَلَا يَأْتِي»؛ مثل امام، مانند کعبه است که بر گردش می‌چرخند و او بر گردش چیزی نمی‌چرخد. (بحار الأنوار، ج ۳۶، ص ۳۵۸)

بنابراین دو تفاوت اساسی بین امام و پیامبر وجود دارد:

۱. امام همیشه در دسترس نیست.

۲. باید به دنبال امام رفت.

چه بسا رازِ پایان غیبت در همین باشد که باید به دنبال امام رفت.

حجتی بر حجت‌های خدا:

امیرالمومنین در حکمت ۱۴۷ نهج البلاغه می‌فرماید: «زمین هیچ‌گاه از حجت الهی خالی نیست که برای خدا با برهان روشن قیام کند؛ یا آشکار و شناخته شده است، یا ترس از کشته شدن او وجود دارد و پنهان است، تا حجت‌های خدا باطل نشود. اینکه تعدادشان چند نفر است و کجایند، به خدا قسم عددشان اندک و نزد خداوند از نظر منزلت، بسیار بزرگ هستند. خداوند به وسیله‌ی ایشان حجت‌ها و نشانه‌های خود را نگاه می‌دارد تا به افرادی که همانندشان هستند، بسپارند. و بذر آن (حجت‌ها) را در دل‌هایشان کشت کند؛ آنها که دانش و نور حقیقت‌بینی بر قلب‌هایشان تابیده و روح یقین را دریافتند که آنچه را خوشگذران‌ها سخت گرفته‌اند آسان یافته‌اند، و با آنچه ناآگاهان از آن وحشت دارند، مأنوس

شده‌اند. در دنیا با بدنهایی زندگی می‌کنند که ارواحشان به جهان بالا پیوند خورده است. آنان جانشین خدا در زمین، و دعوت کنندگان مردم به دین خدا هستند. آه که چه مشتاق دیدار آنانم»

بنابراین همیشه حجت خدایی هست که تمام حجت‌ها به واسطه‌ی اوست.

برای پرداخت به موضوع «حجت» باید دو مورد را بیان کرد:

• مصادیق حجت:

✓ شهدا

✓ فردی که می‌تواند گناه کند و نمی‌کند.

✓ فردی که فقیر است، با این حال می‌بخشد.

✓ و ...

حجت خدا باید به گونه‌ای باشد که سایر حجت‌ها را کنترل کند.

• عمومی بودن حجت:

در دادگاه‌های دنیایی، شاهد یک مدعی باید ظاهری و قابل استناد باشد. این مناسبات و روابط اجتماعی باعث شده است که ما همیشه به دنبال حجت ظاهر و علنی بگردیم. اما ما در دادگاه وجدان خود، حجت‌های شخصی هم داریم. گاهی اوقات «می‌دانیم» حرف ما اشتباه است اما «نمی‌خواهیم» بپذیریم. همین حجت‌های درونی و شخصی برای هدایت انسان کافیست.

خداوند در آیه ۱۴ سوره نمل می‌فرماید: **«وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ»** و آنها نشانه‌های خدا را در حالی که در دل به آن ایمان داشتند، از روی ظلم و برتری جویی انکار کردند. پس بنگر که عاقبت تبهکاران چگونه خواهد بود.

بنابراین حجت خدا باید به گونه‌ای باشد که مورد قبول همه قرار بگیرد.

امام نه تنها شاهد بر اعمال ماست، بلکه اِشْرَافِ او به گونه‌ای است که هیچ عملی از ما بر امام پوشیده نیست و اِشْرَافِ الهی و هدایت باطنی انسانها به واسطه او صورت می‌گیرد.

امام زمان؛ امام آحاد مردم:

امام زمان، امام تک تک انسان‌هاست و برای تک تک ما (به واسطه‌ی تفاوت‌هایی که با هم داریم)، برنامه‌ی هدایتی ویژه دارد. ما لحظه به لحظه در حال بررسی شدن از جانب امام زمان هستیم و تک تک ما شامل دعای شخصی حضرت هستیم و ایشان به پرونده تک تک ما رسیدگی می‌کند. در واقعه‌ی کربلا، اباعبدالله برای افراد مختلف، استدلال‌های متفاوتی ارائه می‌دهند؛ شیوه‌ی حضرت برای هدایت خُر، با شیوه‌ی ایشان برای هدایت زهیر متفاوت است و همیشه رویه‌ی ائمه نسبت به همه انسان‌ها به گونه‌ایست که حجت را بر همه تمام می‌کنند.

❖ دعای امام برای بخشش گناهان شیعیان:

از سید بن طاووس نقل شده است که: شبی برای عبادت به سرداب مقدس رفتیم. در آنجا متوجه حضور حضرت شدم که در حال دعا بودند. ایشان در دعا می‌فرمودند: «پروردگارا شیعیان ما از پرتو وجود ما و باقی مانده‌ی سرشت ما خلق شدند؛ اما همین شیعیان به خاطر مغرور شدن به محبت ما و داشتن ولایت ما، از روی بی‌توجهی گرفتار گناهی می‌شوند؛ حال اگر گناهی که آنها انجام دادند، گناهی است که باید بین تو و آنها حل شود، به خاطر ما آنها را ببخش و ما هم از آنها راضی هستیم و اما اگر گناهی انجام دادند که حق‌الناس است و جزء گناهی است که بین خودشان است و باید حق دیگران پرداخت شود برای بدهی آنان، از خمسی که در اموال برای ما مقرر کرده‌ای، برداشت کن و به طلب‌کاران آنها برسان و آن شیعیان را وارد بهشت بکن و از آتش جهنم دور ساز و آنها را با دشمنان ما که گرفتار غضب تو هستند در یک جا قرار مده.» (کتاب گلشن ابرار، جلد یک)

❖ تحول قلب‌ها به واسطه‌ی امام:

رسول خدا می‌فرمایند: «مَا مِنْ قَلْبٍ إِلَّا بَيْنَ أَصْبَعَيْنِ مِنَ الرَّحْمَنِ، إِنْ شَاءَ أَنْ يُقِيمَهُ أَقَامَهُ»؛ قلب‌ها بین دو انگشت از انگشت‌های خداست و خداوند آنها را هر طور که بخواهد عوض می‌کند. (سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۷۲)

قلب‌ها به اذن پروردگار در دست حجت خدا (یدالله) است.

❖ جلوگیری از ارتکاب گناه توسط امام:

امیرالمومنین می‌فرمایند: «مِنَ الْعِصْمَةِ تَعَدُّرُ الْمَعَاصِي»؛ یکی از دلایل پاکدامنی، دست نیافتن به گناهان است. (نهج البلاغه، حکمت ۳۴۵)

مرحوم فیض در شرح این حکمت می‌نویسد: «چون شخص به معصیتی دست نیافت ناچار از آن به سلامت می‌گذرد. به تدریج گناه نکردن ملکه او می‌شود و در نفسش رسوخ می‌کند و مراد از عصمت و پاکدامنی همان ملکه شدن است.»

تعبیر دقیق‌تر این است که گاهی امام زمان نمی‌گذارند شرایط گناه برای ما فراهم شود. ما نمی‌دانیم یک گناه به ظاهر کوچک، چه تأثیر مخربی دارد؛ اما حجت خدا به واسطه علمش بر همه چیز آگاه است. حضرت حجت می‌فرماید: «إِنَّا غَيْرُ مُهْمَلِينَ لِمُرَاعَاتِكُمْ وَ لَا نَاسِينَ لِذِكْرِكُمْ وَ لَوْ لَا ذَلِكَ لَنَزَلَ بِكُمْ اللَّأْوَاءُ وَ اصْطَلَمَكُمُ الْأَعْدَاءُ»؛ ما در رعایت حال شما کوتاهی نمی‌کنیم و شما را فراموش نمی‌کنیم، اگر جز این بود گرفتاری‌ها بر شما فرود می‌آمد و دشمنان شما را نابود می‌کردند. (بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۵)

❖ مدیریت جهانی و جغرافیایی امام:

امام زمان، یک مدیریت جهانی برای همه‌ی انسان‌ها دارند؛ یک مدیریت برای شیعیان جهان و یک مدیریت برای تک تک ما.

موارد زیادی در تاریخ نقل شده است که حضرت شیعیان را از گرفتاری نجات داده‌اند. علاوه بر این موضوع، امام زمان شیعیان را از لحاظ جغرافیایی نیز مدیریت کرده‌اند. هفتاد تا هشتاد درصد از نفت در حال استحصال جهان، در مناطق شیعه‌نشین استخراج می‌شود و این در حالی است که شیعیان درصد کمی از مردم جهان را تشکیل می‌دهند.

باید به سمت این امام رفت...

امامی که ناظر بر اعمال ماست و برای تک تک ما برنامه دارد.

امامی که در گرفتاری‌ها به دادمان می‌رسد و مانع ارتکاب گناه می‌شود.

آنگاه طبق فرمایش امیرالمومنین (حکمت ۱۴۷)، امام زمان در دل‌های کسانی که

می‌خواهند شبیه او شوند، حجتش را می‌کارد.

پس باید شبیه امام شد.

سخنرانی استاد رائفی‌پور

موضوع: امام زمان؛ امام آحاد مردم

خلاصه سخنرانی احیای شب نیمه شعبان؛ سال ۱۳۹۸

تهیه شده در واحد مهدویت موسسه مضاف، مهدیاران [@Mahdiaran](https://www.mahdiaran.com)